

A. Olszewski

Przegląd piśmiennictwa polskiego z zakresu historii szuki za okres od 1951 do 1954 r. : ciąg dalszy

Ochrona Zabytków 8/4 (31), 286-288

1955

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

dek Kultury Orawskiej. Uroczystość przekazania zespołu, odbywająca się dnia 11 września 1955 r. w obecności licznie zebranych przedstawicieli i mieszkańców ziemi orawskiej nie jest bynajmniej zakończeniem organizacji ośrodka i jego życia wewnętrznego. Dowodem tego jest urządzenie izby czarnej dworku, będące częścią projektowanego wnętrza muzealnego. Urządzenie to wskazuje na podjęcie nowej i twórczej pracy kulturalnej w ośrodku przez Podhalańską Społeczną Komisję Opieki Nad Zabytkami pod przewodnictwem mgr Wandy Jostowej oraz przez Pracowników Muzeum Tatrzńskiego w Zakopanem. Nowe treści społeczne widoczne są już w organizowanej przez Kierownika Jędrzeja Pilcha rodem z Jabłonki — turystycznej stancy w dawnej karczynie z Podwilka. Świadczą o tym dowodnie pełne entuzjazmu i uznania wpisy w książce życzeń dokonywane przez wycieczki i indywidualnych turystów przebywających w ciągu ostatnich kilkunastu tygodni w stancy.

Zar i entuzjazm, który przyświecał wszystkim dotychczasowym współtwórcom Krajoznawczego Ośrodka Kultury Orawskiej nakłada obowiązek na całe społeczeństwo polskie, aby zar ten przetworzyć w ognisko żywej twórczości ziemi orawskiej.

H. Pińkowska

PRZEGLĄD PIŚMIENICTWA POLSKIEGO Z ZAKRESU HISTORII SZTUKI ZA OKRES OD 1951 DO 1954 R.

(ciąg dalszy)

Zbigniew R e w s k i, Zagadnienia sztuki w działalności Hugona Kołłątaja (Studia z historii sztuki polskiej, t. III), Państwowy Instytut Sztuki. Wrocław 1953, str. 86, il. 41. — Praca omawia dotychczasowe zainteresowania Kołłątajem oraz następujące zagadnienia: studia Kołłątaja we Włoszech, sztuka w kołłątajowskich programach nauczania oraz organizacji szkolnictwa, budowlana działalność Kołłątaja w zakresie szkolnictwa, prywatna działalność artystyczna Kołłątaja, jego stosunki z artystami, Kołłątaj jako kolekcjoner dzieł sztuki, jego portrety oraz Kołłątaj w zestawieniu z działaczami Oświecenia.

Juliusz R o s s, Z dziejów związków artystycznych polsko-czeskich i polsko-słowackich w epoce Odrodzenia. „BHS”, r. XV, nr 3/4, 1953, str. 88—96, il. 10. — Powołując się na szereg przykładów autor

wykazuje związki między Polską a Słowacją i Czechami w epoce renesansu.

Andrzej R y s z k i e w i c z, Na temat pozycji społecznej artystów polskich w pierwszej połowie XIX w. „Mat. do stud.” r. III, nr 2—3, 1952, str. 405—450. — Autor porusza zagadnienia podstaw materialnego bytu artystów, przedstawia współczesne wypowiedzi o artystach na łamach czasopism.

Słownik historyczny sztuk plastycznych. Zeszyt dyskusyjny wydany z okazji obrad Pierwszego Kongresu Nauki Polskiej. 1951, Państwowy Instytut Wydawniczy, str. 106, il. nrb. — Zeszyt próbny dający przybliżoną charakterystykę wydawnictwa, zawiera wybór haseł.

Juliusz S t a r z y Ń s k i, Badania nad sztuką. Dorobek stan i potrzeby. (druk. 1951), str. 107. Państwowy Instytut Wydawniczy. — Zawiera uwagi o dziejach badań nad sztuką w Polsce.

Juliusz S t a r z y Ń s k i, Kryzys programu sztuki burżuazyjnej w okresie imperializmu. „Mat. do stud.”, r. III, nr 4, 1952, str. 7—48. — Autor omawia niektóre kierunki w sztuce 2 połowy XIX i 1 XX wieku i przeprowadza wartościowanie prądów formalistycznych.

Juliusz S t a r z y Ń s k i, Kryzys programu sztuki polskiego Odrodzenia. „BHS”, r. XIV, nr 4, 1952, str. 14—39, il. 23. Autor przedstawia różne poglądy na renesans próbując wskazać niektóre cechy tej epoki i daje periodyzację renesansu w Polsce.

Sztuka polska czasów nowożytnych. Część I. Lata 1450—1650. Praca zbiorowa. Warszawa 1952, str. 257, maszynopis powielany. Państwowy Instytut Sztuki oraz Stowarzyszenie Historyków Sztuki i Kultury Materialnej. Nakładem Państwowego Wydawnictwa Naukowego. — Skrypt jest stadium przygotowawczym podręcznika uniwersyteckiego dziejów sztuki polskiej. Obejmuje okres późnego gotyku, renesansu i wczesnego baroku. Zaopatrzone jest w obszerną bibliografię sztuki w Polsce tejże epoki.

Sztuka polska czasów średniowiecznych, Praca zbiorowa pod redakcją Gwidona Chmarnyńskiego. Warszawa 1953, str. 193, tabl. 1, mapy 2, maszynopis powielany. Państwowy Instytut Sztuki oraz Stowarzyszenie Historyków Sztuki i Kultury Materialnej, Nakładem Państwowego Wydawnictwa Naukowego. — Skrypt jest przygotowaniem uniwersyteckiego podręcznika historii sztuki polskiej. Obejmuje jej dzieje w okresie 950—1450. Zawiera obszerną bibliografię sztuki polskiej tegoż okresu.

Borys Taslitzky, Lektura Komuny Paryskiej. „Przegl. Art.” 1951, nr 5, str. 45—48, il. 1. — Zagadnienia sztuki we Francji w epoce Komuny Paryskiej ze szczególnym uwzględnieniem roli Courbet.

Władysław Tatarkiewicz, Realizm i cechy rodzime w sztuce polskiego Odrodzenia (lezy dyskusyjne do zbiorowego referatu). „Mat. do stud.”, r. IV, nr 2, 1953, str. 213—220. — Autor stara się określić pojęcie realizmu i rozmioczyć oraz sygnalizować zagadnienia tych zjawisk w okresie renesansu w Polsce.

Władysław Tomkiewicz, Organizacja twórczości i odbiorczości w kulturze artystycznej Odrodzenia. Warszawa 1953. str. 50, maszynopis powielany. Polska Akademia Nauk (materiały dyskusyjne sesji naukowej Odrodzenia). — Autor stara się podkreślić następujące zagadnienia: organizację produkcji i odbiorczości w cechach artystycznych, znaczenie instytucji mecenatu wiodącego oraz konflikt między rzemiosłem średniowiecznym a sztuką Odrodzenia, jego formy i wyniki.

Władysław Tomkiewicz, (wypowiedź na I kongresie Nauki Polskiej, skrot), „Mat. do stud.” 1951, nr 7—8, str. 357—361. — Zawiera uwagi na temat swoistości sztuki w Polsce.

Z zagadnień nowej periodyzacji dziejów sztuki polskiej. Praca zbiorowa. „Mat. do stud.” 1951, nr 5, str. 59—88. — Próba periodyzacji dziejów sztuki polskiej w oparciu o założenia materializmu historycznego.

SZTUKA STAROŻYTNA

Wiktor Hahn, Zapomniana praca J. I. Kraszewskiego z zakresu archeologii starożytnej. „Meander”, r. VI, 1951, str. 450—451. — Autor przypomina rozprawę Kraszewskiego pt. „Wiek katakumbowy. Odczyty w Dreźnie.”

Aleksandra Krzyżanowska, Portret na monetach starożytnych. „Meander”, r. VIII, 1953, str. 323—330, il. 3. — O przedstawieniach w typie portretu na monetach starożytnych.

Wilhelmina Lepik-Kopaczńska, Problem starożytnej konstrukcji perspektywicznej. „Meander”, r. VII, 1952, str. 290—300, il. 6. — Autorka wnioskuje, iż — zdaje się, że nie będzie przesady w powiedzeniu, że nie epoka renesansu, lecz starożytni Grecy po raz pierwszy w historii ludzkości znaleźli klucz do odczytania szyfru perspektywicznego.

Kazimierz Majewski, Akropolis ateńska. „Meander”, r. VIII, 1953, str. 297—302.

il. 1. — Uwagi o architekturze ateńskiej Akropolu.

K. Majewski, „Ritratti greci” a cura di L. Laurenzi, (Quaderni per lo studio dell'archeologia diretti da R. Bianchi-Bandinelli, 3—5) Casa editrice Sansoni, Firenze 1941, 148 str. + XLVIII tabl. „Arch.”, 1949, r. III, wyd. 1952, str. 287—289. — Recenzent daje własne uwagi na temat portretu starożytnego.

Kazimierz Majewski, Ryton mykeński z Rodos. „Arch.” 1949, r. III, wyd. 1952, str. 7—17, il. 22. — Autor rozpatruje scenę na rytonie mykeńskim z Rodos stwierdzając, że wyobraża ona zapewne procesję taneczną z uczestnikami w przebraniu w skóry dzikow.

Kazimierz Majewski, Archeologia klasyczna w Polsce. Dorobek i plan. „Arch.” 1949, r. III, wyd. 1952, str. 233—265. — Oprócz omowienia badań praca zawiera informacje bibliograficzne.

K. Majewski, Pierre Demarque, La Crete decalique. Etudes sur les origines d'une renaissance, Paryż 1947. „Arch.” r. III, wyd. 1952, str. 284—286. — recenzja zawierająca uwagi o sztuce greckiej.

Kazimierz Michałowski, Inżynieria lądowa i wodna w starożytnej Grecji. „Meander”, r. VII, 1952, str. 169—182, il. 12. — Praca obejmuje następujące zagadnienia: drogi, mosty, melioracje oraz inne urządzenia wodne, wodociągi i kanalizacje.

Kazimierz Michałowski, Antyk w Ermitażu leningradzkim. „Meander”, r. VIII, 1953, str. 375—390, il. nrb. — O zbiorach dzieł sztuki starożytnej w muzeum Ermitażu.

Wojśław Molè, Starożytność grecko-rzymska w II połowie I tysiąclecia n. e. na Półwyspie Bałkańskim. „Spraw. PAU” LII, str. 848—851. — Praca stanowi wstępny rozdział książki poświęconej miejscu i roli Półwyspu Bałkańskiego w dziejach powszechnych sztuki średniowiecznej i nowożytnej. Autor charakteryzuje sytuację kultury artystycznej na tym terenie w początkach średniowiecza. Podkreśla zróżnicowane tradycje miejscowe regionu. Omawia dwa środowiska, których tizjognomia historyczna i artystyczna da się najłatwiej uchwycić: Dalmację i Bułgarię. Wskazuje na różnice między wschodem i zachodem półwyspu.

Jan Parandowski, Zabytki i symbole. „Meander”, r. VI, 1951, str. 123—126. — Parę uwag o architekturze Rzymu.

Jan Parandowski, Pochwała waz greckich. „Meander”, r. VII, 1952, str. 117—119. — Parę uwag w związku z wazami Grecji starożytnej.

Stefan Parnicki — Pudełko, Akro-

polis w Atenach. „Meander“ r. VIII, 1953, str. 303—322, il. 6. — Artykuł zawiera uwagi o dziełach sztuki na Akropolis ateńskiej.

Stefan Parnicki—Pudełko, Agora ateńska w czasach Pauzanasza. „Meander“, r. VIII, 1953, str. 26—42, il. 5. — Autor omawia zabudowę agory ateńskiej biorąc za punkt wyjścia periegezę Pauzanasza.

Stefan Parnicki—Pudełko, Hephaisteion ateńskie. „Arch.“ 1949, r. III, wyd. 1952, str. 18—27, il. 10. — Autor rozpatruje zagadnienia architektury i rzeźby Hephaisteionu.

Stefan Parnicki—Pudełko, Z problemów planowania miast w starożytnej Grecji. „Arch.“, 1950—1951, r. IV, wyd. 1953, str. 27—38, il. 14. — Autor omawia rozplanowanie miast w Grecji starożytnej, zwracając uwagę na zagadnienie prawidłowości planowania. Uważa, że Tiryns znamionuje wyższy stopień rozwoju, że plan taki można było przeprowadzić konsekwentnie dzięki nadaniu prostokątnej formy dziedzińcom. Autor uważa, że „sama koncepcja regularnego planowania miast nie przyszła ze Wschodu. Była ona na gruncie greckim rodzima i początki jej być może sięgają jeszcze budownictwa mykeńskiego, lub też... powstanie tej koncepcji wywołała wielowiekowa praktyka i istotne potrzeby.“

Oldrich Pelikan, Przyczynki do początków późnego antyku. „Meander“, r. VII, 1952, str. 120—128. — Autor zaznacza, że w oparciu o produkcję rzeźbiarską pragnąłby „poświęcić spornemu jeszcze zagadnieniu genezy późnego antyku kilka podstawowych uwag, nie wchodząc szczegółowo w całokształt problematyki.“

Jerzy Pilecki, Nurt realizmu w sztuce starożytnego Egiptu (Uwagi o sztuce Amarna). „Arch.“, 1950—1951, r. IV, wyd. 1953, str. 12—26, il. 17. — Artykuł dyskusyjny, w którym autor szkicuje zagadnienia realizmu w epoce Amarna (lata 1375—1350). Artykuł przynosi krótką bibliografię sztuki egipskiej.

J. Pilecki, Problemy realizmu w rzeźbie epoki Echnatona. „Spraw. PAU“ t. LIII, str. 339—343. — Autor koncentruje uwagę na rzeźbie amarneńskiej.

Janina Rosen—Przeworska, Cwiczenia z zakresu historii kultury materialnej najdawniejszych społeczeństw. War-

szawa 1952, str. 352, il. 317, maszynopis powielany. Uniwersytet Warszawski. Nakładem Państwowego Wydawnictwa Naukowego. — Praca posiada z zakresu sztuki następujące rozdziały: „Sztuka społeczeństw przedrodowych i w okresie tworzenia się rodu“, „Szkló i techniki szklarskie, Emalia, Mozaika“, oraz „Sztuka okresu barbarzyństwa“.

Anna Sadurska, Ołtarz nagrobny Baebii Primy. „Meander“, r. VI, 1951, str. 142—150, il. 5. — Opracowanie ołtarza rzymskiego znajdującego się w Muzeum Narodowym w Warszawie.

Wanda Sarnowska, Śląsk starożytny i wczesnośredniowieczny, Przewodnik po wystawie archeologicznej Muzeum Śląskiego we Wrocławiu. Wrocław 1954, str. 79, il. 24. — Opublikowanie zabytków przemysłu artystycznego i rzeźby.

Goriana Tonczewa, Brązowa rączka wotywna Jowisza Dolichena z Kawarny. „Arch.“, 1950—1951, r. IV, wyd. 1953, str. 51—56, il. 4. — Brązowa rączka trzymająca kulę, na której stoi zrywająca się do lotu personifikacja bogini zwycięstwa Victoria, została znaleziona w r. 1950 w Kawarnie (Bułgaria), która leży na miejscu antycznej kolonii greckiej Bizone. Rączka pochodzi z okresu rzymskiego, może z okresu między 235—249 r.

Kazimierz Ulatowski, Historia architektury powszechnej. Cz. II. Starożytna Grecja. Poznań 1953, str. 183, 51, il. 14. plansz XXXVII, mapy nlb, maszynopis powielany. Szkoła Inżynierska w Poznaniu, Nakładem Państwowego Wydawnictwa Naukowego. — Praca o charakterze podręcznika. Zawiera omówienie form architektonicznych (elementy konstrukcyjne świątyni, ornament itd.) oraz pomników architektury: 1) Akropol, 2) zabytki doryckie, 3) jońskie, 4) korynckie, 5) domy mieszkalne itd. Omówienie rzeźby autor ograniczył do dzieł związanych z architekturą.

Jerzy Wielowiejski, Praca w Atenach za Peryklesa. Szkic ekspozycji. „Arch.“, 1949, r. III, wyd. 1952, str. 352—369, il. 16. — Szkic ekspozycji wystawy zawierający nieco informacji o sztuce starożytnej Grecji.

S. Yeivin, Izrael. „Arch.“, 1950—1951, r. IV, 1953, str. 161—162, il. 4. — O zabytkach odkrytych na terenie państwa Izrael.

A. Olszewski

(c. d. n.)